Eduskunnan puolustusvaliokunta

Asia: Valtioneuvoston puolustusselonteko (VNS 9/2024 vp)

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää kutsusta asiantuntijakuulemiseen ja kirjallisen lausunnon antamiseen valtioneuvoston puolustusselonteosta.

Puolustusselonteossa esitetty tavoiteasetanta on selkeä ja kannatettava.

Puolustusselonteon sivulla 74 todetaan: ”Lääkintähuoltoa ja sitä koskevaa säädöspohjaa kehitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sekä monikansallisessa yhteistyössä. Puolustusvoimien lääkintähuollon kriisiajan suorituskyky turvataan. Monikansallisen lääkintähenkilöstön hoitotoiminta sekä lääkintämateriaalien ja lääkkeiden monikansallinen ristiinkäyttö mahdollistetaan.”

Suomessa puolustusvoimien terveydenhuollosta ja niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin vastaa pääosin siviilipuolen julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto eli hyvinvointialueet. Nyt käsiteltävänä oleva puolustusselonteko tukee ja tuo esiin tätä siviili- ja sotilaspuolen saumatonta yhteyttä. Puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden yhteys on tiivistä ja yhteisiä suunnitelmia niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnankin tasolla on tehty jo pitkään.

Suomessa siviiliterveydenhuollon vastuulla on omien sotilaiden hoitamisen lisäksi myös Naton ja muiden liittolaisten terveydenhuollon palveluiden antaminen. Siviiliterveydenhuollolla on keskeinen osa myös Naton suorituskykyvaatimusten tuottamisessa, kuten puolustusselonteossakin todetaan. Puolustusministeriön johdolla on käynnissä työryhmä Naton lääkinnän suorituskykyvaatimukseen vastaamiseksi. Työryhmässä on edustus puolustusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, puolustusvoimista ja hyvinvointialueilta ja työryhmän raportti on valmistumassa syksyllä 2025. Natoon ja liittolaisiin liittyen olennaisia kysymyksiä on myös isäntämaatuen antaminen, josta Suomen terveydenhuollolla on kokemusta jo pitkältä ajalta. Erityisesti Lapin hyvinvointialue on tiiviissä yhteistyössä puolustusvoimien ja Naton harjoitustoimintaan liittyen. Harjoitustoiminnan lisääntyessä myös kansainvälisille joukoille isäntämaatukena annettavan terveydenhuollon määrä lisääntyy.

Puolustusvoimien lääkintähuoltoa koskeva lainsäädäntö on pääosin samaa kuin siviiliterveydenhuollon lainsäädäntö, ja sen valmisteluvastuu on sosiaali- ja terveysministeriössä. Sosiaali- ja terveysministeriö on ollut tiiviisti mukana neuvottelemassa Naton kanssa joukkojen ja pysyvien esikuntien asemaa koskevista sopimuksista. Nato-jäsenyyden ja Yhdysvaltojen kanssa tehdyn DCA-sopimuksen myötä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin lisättiin uusi 3 b §, jonka mukaan ulkomaisen sotilasjoukon mukana tulevat terveydenhuollon ammattilaiset saavat harjoittaa ammattiaan Suomessa sotilasjoukon osana ilman Suomessa tehtävää laillistusta. Osana sopimusneuvotteluita on sovittu myös muihin lupavaatimuksiin tehtävistä poikkeuksista ja esikuntien jäsenille ja heidän huollettavilleen tarjottavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Puolustushallinnon ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistä valmistelua tehdään myös esimerkiksi lääkelain osalta, johon pyritään saamaan aiempaa enemmän joustoa lääkkeiden liikkumiseen Suomen sisällä ja maan rajojen yli. Puolustusvoimien lääkehuolto nojaa hyvinvointialueiden lääkehuoltoon ja hyvin toimivaa yhteistyötä tulee kehittää edelleen. Lisäksi parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä olevaa sosiaali-

ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain valmiutta ja varautumista koskevan sääntelyn muuttamista (HE 210/2024) on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä puolustusvoimien kanssa.

Asiantuntijalausunnon laatijat STM:

Valmiusjohtaja Pekka Tulokas, Turvallisuus ja terveys -osasto, valmiusyksikkö

Lakimies Salla Paavilainen, Turvallisuus ja terveys -osasto, valmiusyksikkö